

Türk Coğrafya Dergisi

<http://www.tck.org.tr>

Sayı 57: 107-115, İstanbul

Basıllı ISSN 1302-5856

Elektronik ISSN 1308-9773

Doğu Akdeniz Doğa Eğitimi ve Coğrafya Öğretmenleri Arazi çalışması (18-25 Temmuz 2011)

Kemal AKALIN

Geliş/Received : 30.12.2011

Beşiktaş Anadolu Lisesi
Coğrafya Öğretmeni

Doğa Eğitimi'nin düzenlediği, Türk Coğrafya Kurumunun desteklediği Coğrafya Öğretmenleri, Doğu Akdeniz Arazi Çalışması-2011 (DAAÇ-2011) gerçekleştirildi.

Bu araziye bir değişiklikle, tüm katılımcıların Antakya otogarına varışıyla başlandı. Bilindiği gibi bu tür çalışmalar genellikle katılımcıların yoğun olarak bulunduğu yerden başlayıp çalışmanın yapılacağı bölgeye gidilirdi. Mehmet Zor hoca bu sefer çalışmanın başlayacağı noktada buluşmanın daha ekonomik olacağını düşünmüş sanırım.

İstanbul'dan hareket ediyorum. Aynı otobüste Ahmet Ertek Hoca, Ayhan Ertek Hoca, 2009'un küçük katılımcısı, 2011'in genç kızı Ayça Ertek ve arazide tanışacağımız doğa dostu Birsan Hanım da var.

1. Gün

Uzun ve rahat bir yolculuktan sonra, daha Antakya'ya ulaşmadan İskenderun'da arazide kullanacağımız araca geçiyoruz. Kaptanımız Sedat ve Mersin'li doğa dostu ve rehber Cezmi hoca ile tanışıyoruz. Belen Geçidi'nden geçerek Antakya'ya ulaşıyoruz.

Kaptan Sedat, gerek sürücülüğü gerekse daha sonraları ortaya çıkan coğrafya severliği ile herkesin takdirini kazanıyor. Zor ve tehlikeli yerlerde güvenle ortaya koyduğu beceriler sayesinde gidilemez dediğimiz yerlere bile rahatlıkla girdik ve çalışmamız sağlıklı bir şekilde gerçekleşti. Sedat

kaptan Ahmet hocadan da "çeyrek coğrafyacı" belgesini alacak kadar kendini çalışmaya vererek önemli katkılar sağladı.

2009'un İç-Batı Anadolu Arazi çalışması grubu, bu çalışmaya da damgasını vurdu açıkçası. 2009'dan 6 kişi (Ahmet Ertek, Mehmet Zor, Kemal Akalın, Nihat Yıldırım, İsmail Sönmez ve Ayça Ertek) 2011'de de çoğunluğu oluşturuyor. 6 kişilik bu grup bu çalışma ile Akdeniz'i boydan boya kat etmiş durumda.

Grubumuz, 2009'a nazaran daha küçük. Zaman zaman gelenlerle – gidenlerle 17 kişiyi buluyoruz. Erzurum Üniversitesi'nden Prof. Dr. İhsan Bulut, Mersin Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. Ali Meydan, Coğrafya Öğretmeni ve yüksek lisans öğrencisi Fatma Özdemir, Coğrafya Öğretmeni Derya Kaya, Mersin'li Beden Eğitimi Öğretmeni Güldal hanım, kısa aralıklarla da olsa grubumuza dahil oldular ve katkılarda bulundular.

Grubumuzun en özel katılımcıları ise Kıbrıs'tan katılan Coğrafya Öğretmeni Selen Karafelikli ile nişanlısı Ahmet Tugmen idi. Selen hocam sorduğu sorular ve tuttuğu notlarla grubumuzun en ilgili katılımcısı olduğunu ortaya koydu.

Antakya otogarında tüm katılımcılarla buluşup Antakya Öğretmenevi'ne geçiyoruz. Öğretmenevi temiz ve sakin bir yer. Odalarımıza yerleşmeden çalışma başlıyor.

Samandağ'na geçişte Asi Nehri boğazında çeşitli gözlemler yapıyoruz. Fay ve özellikle birikmeler dikkati çekiyor.

Son zamanlarda iyice yaygınlaşan rüzgar tribünlerini (RES'leri) burada da görüyoruz. Pervanelerin bulunduğu yerde elektromanyetik dalga nedeniyle özellikle maydanoz, soğan gibi sebzelerin yetiştirilemediği ve Samandağ bölgesinde köylülerin bu pervanelerin dikilmesine karşı çıktıklarını öğreniyoruz. Tabi ki sonuç maydanozların mağlubiyeti. Bir sonuç daha, enerji temini hangi yolla olursa olsun sıkıntılar yaratıyor.

Samandağ'ında Asi deltaik ovasını izliyoruz. Samandağ'ın 5 km kuzeyinde yer alan Titus tüneline geçiyoruz. Titus tüneli dünyada bilinen ilk tüneltir¹.

Tünel ve çevresinde fotoğraf çekiyoruz. Tünelin içinde bir baştan bir başa yürüyoruz. İncecik bir su akmaya devam ediyor. Çıkıp hemen yanındaki Beşikli Mağara'ya gidiyoruz. Ortadaki bir mezar çocuk beşiğine benzetildiği için bu ismi almış². Gerek Titus Tünelinde gerekse Beşikli Mağara'nın girişinde Müze Kartın geçerli olduğu tekrar hatırlatmak isterim.

Öğle yemeğini Asi Deltası'na karşı Urfa ve Adana kebablarımızı yiyoruz. Yemek sonrası deltaya iniyoruz. Kumullarda mıknaatısla deney yapıyoruz. Hematitli plaj kumlarında mıknaatımızla siyah demir kumlarını çekiyoruz, geriye genelde beyaz renkli kuvarslar kalıyor. Bilenler Eşen Çayı ağzını, 2009'u hatırlıyor.

Kaptan Sedat'ın azmi sayesinde Asi'nin denize döküldüğü noktaya kadar gidiyoruz. İlginç bir deneyim. İlk göze çarpan aşırı kirlilik. Kirlilik sulama kanallarında başlıyor. Kimyasal ilaçlardan sulama yoluyla geri dönen atıklar, kanallarda bir tür bitkinin suyun üzerine halı gibi kaplamasına yol açmış. Kirlilikten su kaplumbağaları bile nasibini almış.

Zor bir yolla Asi'nin ağzındayız. Çevre sahile vurmuş çöplerle aşırı derecede kirlenmiş. Her ne kadar Suriye'den gelen çöplerden söz edilse de Türk etiketli çöpler de az değil.

¹ "Samandağ in 5 Km kuzeyinde denize hakim yamaçlarda M.Ö. 300 yıllarında Seleuykos Nikator tarafından kurulan ve kurucusunun adı ile anılan şehirdir. Şehrin, dağın hemen bitiminde, dağdan gelen derelerin ağzında bir iç limanı vardı. Sellerin bu limanı doldurması tehlikesi ortaya çıkınca imparator Vespasianus zamanında dağ delinerek bir tünel açılması kararlaştırıldı, tünel Titus zamanında tamamlandı ve derenin önü bir duvarla kapatılarak sel suları , yüksekliği 7 m, genişliği 6 m olan bu tünel vasıtası ile uzaklara akıtıldı, böylece limanın dolması engellenmiş oldu. 130 m' si tünel , kalanı açık kanal halinde olan tünelin uzunluğu girişten Çevliğe kadar 1380 m'dir(<http://www.antakya.com/>).

² Samandağ Çevlik köyünde deniz kenarında 300 hektarlık alana yayılan "Seleukeia Pieria" ya da bir diğer söylenişle "Pieria'daki Seleukeia" antik kentinin en önemli kalıntılarından birisi olan Beşikli Mağara tamamen kayaya oyulmuş mezar kompleksidir. Yöre halkı tarafından mezar adasının içinde yan yana aynı boyutlarda işlenerek biçimlendirilmiş üzeri düz çatılı iki taş sandukalı mezardan ötürü Beşikli Mağara olarak adlandırılmıştır. 18. ve 19. yüzyıl seyyahlarınca seyahat kitaplarında Krallar Mezarı olarak tanımlanmış, W.Bartlett tarafından gravürleri çizilmiştir (http://www.antakya.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1242:besiklimagara&catid=71:hatay-tanyalm&Itemid=198)

O sırada önemli bir gözlem yapma olanağı doğuyor. Doğa Eğitimi Ltd. Şti. hiçbir masraftan kaçınmayarak, bir motorlu kayığı bu gözlem için kiralamış. Motorla nehre girmeye çalışan bir balıkçı geliyor. Bu balıkçı bize aslında Asi'nin ters akmadığını, akıntının denize doğru olduğunu kanıtıyor. Böylece bir efsane daha yıkılıyor. Asi ters akıyor. Ancak yine de içerilerde rüzgarın etkisiyle dalgacıklar bakını yapıyor.

Fotoğraf 1. Asi kanallarında biyolojik kirlilik

Fotoğraf 2. Asi'nin ağzında balıkçılar. Serpme ile balık tutuyorlar.

Fotoğraf 3. Asi Nehri Ağzı

Antakya'ya dönüyoruz. Yolda Asi'nin biriktirme alanlarında gözlem yapıyoruz. Yeni yolların yapımı işi, açılan yarımlar, tabakaların özelliklerini göstermesi açısından çok değerli gözlem alanları.

Antakya'da küçük bir şehir turu ve Mehmet hocanın kardeşi tarafından organize edilen bir yemek. Yöresel mutfağın önemli yemeği tepsi kebabı. Kasap-fırın-lokanta üçlemesi aynı yerde. Muhteşem bir lezzet, damak çatlatan cinsten. Çıkışta Uzun Çarşı'da közde künefe yapan Çınaraltı Künefe – Yusuf Usta'da künefe yiyoruz. Üstelik bizim için hazırlanan künefenin yapılış aşamalarını izliyoruz.

Sadece denemenizi öneriyorum. Yemek konusunda tavsiyelerimin yerinde olduğunu bilenler bilir. Gece Antakya Öğretmen Evinde konaklıyoruz.

2. Gün

Sabah 8.00 de hareket ediyoruz. Önce Antakya Müzesi. Asi nehri kenarında yer alan müze Türkiye'nin en önemli mozaik müzelerinden biri. Sergilenen eserlerin çok daha fazlasının depolarda olduğu söyleniyor. Çıkışta Habib-i Neccar Camisine gidiyoruz³. Anadolu'da yapılan ilk camii olarak bilinir. Camii Roma dönemine ait bir pagan tapınağının üzerine inşa edilmiştir. Günümüzdeki cami Osmanlı dönemi eseridir.

Yeri gelmişken Antakya ile Hatay isimlerinden söz etmek istiyorum. Bilindiği gibi Hatay ilin adı Antakya ise merkez ilçenin adı. Yavaş yavaş Antakya şehir merkezi için Hatay ismi de kullanılmaya başlanmış.

Yola çıkıyoruz. Önce Harbiye. Suyun ortaya çıkardığı serin bir alan. Kafe ve çay bahçeleri, restoranlar sabah telaşında. Şelaleler güzel fotoğraf veriyor.

Amik ovasına geçiyoruz. Serinyol'da -ki sıcaklık oldukça fazla-ismiyle tam tezat bir alan- kum deposu olarak açılmış bir alan keşfediyoruz. Ovanın yaklaşık 27 m kadar altında kazılmış ve Amik Ovasındaki birikmeyi gözlemliyoruz.

Havaalanının yakınına kadar gidiyoruz. Pamuk tarlaları ve pamuk işçileri. Amik Gölü kurutulmuş tarım alanı kazanılmış ama doğa izin verecek mi? Çoraklaşma başlamış. Hatay Havaalanı da gölün-ovanın tabanına yapılmış. Umarım büyük sorunlar çıkarmaz bu yanlış yer seçimi.

Öğle yemeği Belen Geçidi'nde. Otoyoldan devam ediyoruz. İskenderun Demir Çelik Fabrikasını uzaktan fotoğraflıyoruz. Fabrika ziyareti için izin alınmasında geç kalınmış. Aslında bu kadar yakınına gelip girememek üzüyor. Çünkü

³ Hz. İsa Antakya'ya elçiler göndermiş halkı gerçek dinine çağırmıştır. Ancak halk bu çağrıya tepki göstererek elçileri öldürmek istemişlerdir. Bunu duyan Habib-ün Neccar dağdaki marangoz atölyesini bırakarak şehre gelmiş ve Antakya halkına elçilere uymalarını öğütlemiştir. Halk onu dinlememiş ölümlü tehdit etmiştir. Bu tehditlere kulak asmayan Habib-ün Neccar elçilere "Yanlarında olduğunu ve Allah'a inandığını" söylemiştir. Bu sözler üzerine galeyana gelen halk hem Habib-ün Neccar'ı hem de elçileri şehit etmişlerdir. Camii ilk defa Baybars zamanında eski bir tapınağın yerine yaptırılmış olup 17.yüzyılda yeniden yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Altında 3 gömüt vardır. Kitabesinde yeniden yapım tarihi olarak hicri 1275 yazılıdır. Şadırvan hicri 1275 tarihlidir. Antakya'da yaşamış bir din büyüğüdür. Marangozlukla uğraştığı için kendisine En-Neccar denilmiştir (http://www.hatay.gov.tr/default_B1.aspx?content=1034).

önemli bir tesis. Bir de şu dikkatimi çekiyor, fabrika İskenderun'dan çok Dört Yol'a yakın ama adı İskenderun.

Fotoğraf 4. İskenderun Demir Çelik Fabrikası

Dört Yol ve Erzin'i geçiyoruz. Dağeteği ovası net olarak gözleniyor. Yerleşmeler dağ eteği ovası üzerinde birikinti yelpazeleri üzerine kurulmuş. Ovanın ortasında yükselen Toprakkale'ye çıkıyoruz. Adı toprak, ama çevredeki bazaltlardan yapılmış kale⁴.

Karatepe'ye çıkıyoruz. Aslantaş baraj gölünü geçiyoruz. Karatepe efsanevi bir yer. Burayı kazıp açık hava arkeoloji müzesine dönüştüre ve topluma kazandıran İstanbul Üniversitesi hocalarından Halet Çambel Hocanın büstü karşılığın bizi. Hoca 1916'lı ve hayatta iken büstü dikilenlerden.

Ömrünün 57 yılını Karatepe'ye adayan bir bilim insanı Prof. Halet ÇAMBEL, Türkiye'nin olimpiyatlara gönderdiği ilk bayan sporcu unvanını da elinde bulunduran ÇAMBEL'in yarım asırdan uzun bir süre Osmanlı Karatepe'deki sürdürdüğü çalışmalar arkeoloji tarihinde yeni bir sayfa açıyor⁵.

İlk kez 1946 yılında Alman Prof. Bossert ile ortaya çıkarıldıkları Geç Hitit dönemine ait eserler belki de dünyanın en büyük ve örneği olmayan bir pazılın (bulmacanın) yapılışı kadar zor olan bir çabanın örneğini sergiliyor. Bu eserler şimdi Arslantaş Baraj Gölü kenarında Prof. ÇAMBEL gibi

⁴ Toprakkale ilçesi sınırlarında olup, Osmanlı-Adana ve İskenderun yollarının kavşak orta noktasındadır. Osmanlı'ya 10 km'dir. Kale ilk çağlarda Çukurova'yı Suriye'ye bağlayan yolu kontrol altında tutmak için yapılmıştır. Ovaya hakim kayalıklar üzerine yığılmış 75 m toprak tepe üzerindedir. Kaleyi MÖ 2000 li yıllara tarihlenmek mümkündür. Kale daha sonra, Abbasi halifesi Harun Reşit zamanında siyah taşlarla yeniden yapılandırılmıştır. Dikdörtgen planlı kalenin 12 burcu ve bir dış avlu surları vardır. Osmanlılar'ın Kınık Kalesi dedikleri Toprakkale bu adını yakın tarihte almıştır. Bölgedeki Anavarza, Hemite, Bodrum, Çardak kalelerinin görüş ve kontrol merkezi olması nedeniyle Ortaçağ'da Anavarza ile birlikte çok büyük önem kazanmıştır (<http://www.osmaniye.gov.tr/?/blog/turizm/toprakkale-kalesi>).

⁵ Kadiri İlçesi, Kızıusuf köyü sınırları içerisinde, 638 rakımlı, Karatepe'nin kuzeyindedir. Kadiri'nin güneydoğusunda olup ilçeye, 22 km, Osmanlı'ya 30 km, Adana'ya ise 130 km uzaklıktadır. Karatepe Geç Hitit Çağında (M.Ö. 8 yy.) Adana Ovası Hükümdarı Asativatas tarafından, krallığını kuzeydeki vahşi kavimlere karşı korumak üzere, bir hudut kalesi olarak yaptırılmıştır. (<http://www.osmaniye.gov.tr/?/blog/turizm/karatepe-aslantas-acik-hava-muzesi>).

dimdik ayakta mütevazı ve gururlu bir şekilde izleyenleri büyüüyor (<http://www.gorselsanatlar.org/arkeoloji/halet-cambel/>). Buraya da müze kartla ücretsiz girmek mümkün.

Açık hava müzesinde güzel fotoğraflar çıkıyor. Osmaniyeli üzerinden otoyolu kullanarak Mersin'e ulaşıyoruz.

Mersin'de Macit Özcan Spor Kompleksi'nde kalıyoruz. Tesis şehrin gerisinde temiz bir yer. Olimpik havuz var ama pek giremiyoruz. Çünkü sabah 8'de çıkıp akşam en erken 21.00 de gelebiliyoruz. Yemek için bile bizi özel olarak bekliyorlar.

Tesiste bizi Ali Meydan hoca bekliyor. Tanışıyoruz. Cuma günü birlikte araziye çıkacağız.

3. Gün

Sabah bize Prof.Dr. İhsan Bulut Hoca katılıyor. İhsan hoca bir eğitimden geliyor. Tüm bilgisi ve gözlemlerini aktarıyor bize. Zaman zaman yaptığı tespitlerle kahkaha sağanları çıkıyor ortaya. Erken bir saatte hareket ediyoruz.

Hedef Ceyhan doğusu volkanik alanı. Nokta: Deli Halil Konisi. Köy yollarında hareket ediyoruz. Biraz kaybolduk galiba. Koni karşıda ama bir türlü ulaşamıyoruz. İstikamet doğru ama yine de çok zaman kaybediyoruz. Çünkü kuzeyden etrafını doluyoruz. Halbuki dünkü Toprakkale'nin yanında. Organize sanayi bölgesine giriyoruz. İnşaat alanlarının yanından leçeye varıyoruz.

Bölge Türkiye'deki 4 önemli leçeden biri. Volkan bombaları, volkanik tüneller buluyoruz.

Çıkış daha kolay, direkt otoyola çıkış var. Oradan girseydik en az 1 saat kazanırdık. Neyse coğrafyacılara kaybolarak da güzel yerler görebiliyor.

Yumurtalık'a geçiyoruz. BOTAŞ'ın depoları uzaktan görünüyor. Ama tesise giremiyoruz. Malum izin yok. Kıyıda bir santral var. Yaklaşıp geçiyoruz limana doğru. Doğalgaz ya da fuel oil ile çalıştığını düşünürken kömür yığınları göze batıyor⁶. "Sugözü Termik Santrali" adı ile toplam kurulu gücü 2 x 605 toplam 1210 MW'lık, ithal kömür yakıtla çalışacak ve Yap İşlet modeli ile işletiliyor (Tesisin izinsiz olarak fotoğraf çekimi yasak olduğu için fotoğraf koyamıyoruz. Aşağıdaki fotoğraf tesisin internet sitesinden alınmıştır (<http://www.isken.com.tr/tr/index.asp>).

Yumurtalık'ta tepede bir lokantada çay içiyoruz. Balıkçı barınağında temizlik var.

Akyayan ve ve Akyatan lagünlerini uzaktan fotoğraflıyoruz.

Adana Taşköprü üzerinde canlı bir akşamüstü yaşanıyor. Sabancı camii güneş batarken güzel fotoğraflar veriyor.

⁶ Bu tesis için yaptığım araştırmada birbirinin tam tersi çeşitli görüşlere rastladım. Bazı kaynaklar santrali "ENERJİ VE ÇEVRENİN BAĞRINA SAPLANAN YENİ BİR KAZIK" olarak nitelerken bazı kaynaklarda tesisten "Bölgesel ekonomiye ve sosyo-ekonomik kalkınmaya katkı »Güvenilir ve doğaya saygılı elektrik üretimi" yapan bir yer olarak söz ediyor.

Çok geç kaldık. Tarsus etabını ertesi güne bırakarak Mersin'e geçiyoruz. Gece yine Mersin'de Macit Özcan Spor Kompleksi'nde konaklıyoruz.

Sugözü Termik Santrali

4. Gün

Programda küçük bir değişiklik yapılıyor. 4. Gün ve 5. Gün yer değiştiriliyor. Ali Meydan hoca, Cuma günü katılabilecek aramıza. Bu nedenle sabah Erdemli bölümüne devam ediyoruz. Seralar ve portakal bahçeleri ziyaret ediyoruz.

Muz serasına giriyoruz. 2009'dan deneyimli olanlar diğerlerini uyarıyor. "İçeride "hava sıcaklığı" kavramını tekrar gözden geçirin, içerisi 65 OC lerde, birkaç dakika sonra dışarıdaki 400 C ye çıktığınızda serinleyeceksiniz."

Serayı fotoğraflıyoruz. Yerler sıcak ve nemden yosun tutmuş. Seranın sahibi bir gezgin avukat. Yanlış anlaşılmasın avukat ama aynı zamanda gezgin. Özellikle sponsorsuz gezgin olduğunu belirtiyor. Dünyada gezdiği yerleri anlatıyor. Muz yiyoruz, taze, sarartma odasından yeni çıkmış (herhangi bir meyve ile kıyaslanız için "dalından yeni kopmuş" anlamında kullanıyorum), tadı bir başka gerçekten.

Mandalina, portakal ve limon aynı bahçede. Fotoğraflıyoruz. Meyveler henüz yeşil ama özellikle limonun yapraklarını elinizde eziyoruz. Kokusu harika.

Kanlıdivane'ye gidiyoruz. Fotoğraflıyoruz. Cezmi Çom bölgenin tarihini anlatıyor, Ahmet Ertek hoca coğrafyasını.

Kanlıdivane... Antik şehrin ortasındaki çökme dolini gözleniyor. Ahmet Hoca, tartışılan dolinin erime mi yoksa çökme yoluyla mı olduğunu açıklıyor. Daha doğrusu gözlemlerle ortaya koyuyor. Sonuç dik duvarıyla çökme dolini.

Erime dolini örnekleriyle karşılaştırınca sonuç kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Bu arada bir tespit. Bölgede hemen her karstik çukura "obruk" adı verilmiş. Burası için de tabelasında obruk yazıyor.

Öğlen Limonlu (Lamos) Çayı kenarındayız. Suyun üzerine konulmuş “köşk”lerde dinleniyoruz. Oldukça güçlü bir su. Etraf cıvı cıvı ve duman dumana. Piknikçiler mangalları dumanlıyor.

Fatma Özdemir’in yöresel adıyla kömbe denilen patatesli ve sıkma denilen peynirli böreklerini yiyoruz.

Ayaklarımız soğuk Lamos Çayı sularında üşüyor. Öğlen yemeği üstüne birkaç saatlik bir uyku olsa ne iyi olacak dilekleri itibar görmüyor, çünkü yola çıkıyoruz.

Sıcak ova Mersin’inden serin yayla Mersin’ine geçmek güzel. Sıcaklık 38-40 °C derecelerden birkaç derece bile düşünce rahatlatıyor.

Silifke üzerinden Cambazlı yöresine geçiyoruz. Önemli bir kilise var. Cambazlı Kilise.

Dönüşte Adamkayalar. Adamkayalar belki de bu çalışmada en çok merak edilen yer .

Ama zamanın geç olması ve iniş-çıkışın uzun süreceği düşüncesi ile Adamkayalar’ı göremiyoruz. Bir moral bozukluğu yaşanıyor.

Dönüyoruz. Motorla Kızkalesi’ne geçiyoruz. Kızkalesi’nden denize giriliyor, yorgunluk atıyoruz. Yalıtışları inceleniyor.

Otele dönüş. Yemekten sonra Mersin gece turu. 2009 dan kalma alışkanlık ve sonrası için tavsiye, şehri keşfetmek için her saati kullanacaksınız. Mersin güzel bir şehir, daha önce öğrenciliğimde Süha Göney Hoca ile bir arazi çalışmasında gitmiştim. Türkiye’nin en yüksek yapılarından biri olan gökdelen önemliydi (yıl 1984). Şehirde yüksek binalar o kadar artmış ki gökdeleni göremiyoruz bile.

Biraz yüksek bir yerden Mersin gecesini izliyoruz.

5. Gün

Sabah Ali Meydan Hoca geliyor.

Önce Tarsus. İki gün önce pas geçtiğimiz şehir turunu yapıyoruz.

Girişte NUSRAT (NUSRET) Mayın Gemisi’nin de içinde bulunduğu “Tarsus Çanakkale Parkı”na geziyoruz⁷. Nusrat Mayın Gemisi hakkındaki son bilgileri sergilendiği yerdeki kitabeden alıyoruz:

“1955 yılında ordudan terhis edildikten sonra uzun yıllar yük gemisi olarak görev yapmış, o limandan bu limana dolaşmış, yük çekmiş, çile çekmiş ve 1989 yılında Mersin

⁷ Nusrat Mayın Gemisi 1911 yılında Almanya’da imal edildikten sonra 1914 yılında Osmanlı Devleti tarafından satın alınmış ve 1915 yılında Çanakkale Savaşı’nda “tarihin seyrini değiştirerek” Türkiye Cumhuriyeti’nin temel yapı taşını oluşturmuştur.

Bu gemi sıradan bir gemi değil, Aziz Atatürk’ün belirttiği gibi; “Bu ülke tarihte Türk’tü, bugün Türk, ebediyen de Türk Kalacaktır.” Sözüünü hatırlatırcasına “ÇANAKKALE’yi GEÇİLMEZ” kılan kahramandır. Bu geminin bir maketi de Çanakkale’de Çimenlik mevkiinde bulunmaktadır. Ancak aslı budur. Emitasyonu ise, Çanakkale rıhtımında (<http://www.nusratmayingemisi.com/index.php>).

Limanı’nda Kıbrıs’a yük taşırken batmış. 10 yıl batık şekilde kaldıktan sonra 1999 yılında bazı gönüllüler tarafından çıkarılmış, kaderine terk edilmiş, “jilet” olmayı beklerken Tarsus Belediyesi tarafından alınarak restorasyonu yapılmış ve müze haline getirilmiştir. **Tabii ki Nusrat orda çürürken biz rahat uyuyamazdık.**

Tarsus Belediyesi “**Tarihini bilmeyen milletlerin, coğrafyasını başka milletler çizer.**” Düsturu ve gençlere örnek olması maksadıyla bu kahramana sahip çıkmıştır.

Bu görevi bize nasip ettiği için Yüce Mevla’ya ne kadar şükretsek azdır. Şimdi Ey Kahraman Gazi Nusrat, Bundan sonraki ebedi mekanın olan “**Tarsus Çanakkale Parkı’nda**” rahat uyu. Çileli yolculuğun sona erdi. Tarsus ve Tarsus’lu seni sahiplendi. Sana kucak açtı. Seni bağrına bastı. Kim bilir? **Belki de seni Tarsus’a çağıran bir sebep vardı.**

Bu hizmet Türk milletine, ülkemize, insanlığa ve Tarsus’umuza hayırlı olsun. Hayat hikayen; Türk Milletine ve O’nun gençliğine ibret olsun.

18 Mart 2003

Burhanettin KOCAMAZ
Tarsus Belediye Başkanı”

Keşbükü girişinde bir fay aynası gözleniyor. Ahmet Ertek Hoca yerinde yaptığı tespitlerle çökmenin yönünü fay aynası üzerinde gösteriyor.

Yolda sık sık durup bitki coğrafyası yapıyoruz. Son iki yılda kendi çalışmalarımı öğrendim dediği bitki coğrafyası bilgisi ve açıklamalarıyla Ali Meydan Hoca, yöre insanı olmasının da avantajıyla bilgilerini sunuyor bize.

Çamlıyayla’ya çıkıyoruz. 1600 m’lerdeyiz. Kasabayı ve çevreyi en iyi gören noktaya, Namrun Kalesi’ne çıkıyoruz. Fotoğraflar ve yine bitki örnekleri.

Kalenin hemen eteğine kurulmuş Namrun Dağ Otel’de, otelin sahibi Fevzi Boyraz Bey’in ikram ettiği çayları içiyoruz (<http://www.butikoteller.com.tr/otel/namrun-dag-otel--camliyayla.html>).

Birkaç gün kalınabilecek güzel bir butik otel.

Öğlen yemeği için sipariş veriliyor: keçi etinden tava kebabi. Tadı o kadar güzel ki adı bile unutuluyor. Yöreye özgü pideler eşliğinde elle yeniyor, yani biz öyle yapıyoruz.

Yemek konusu açılmışken bu tür gezilerde yemek masasında oturduğunuz yere dikkat etmek gerekiyor. Grubun en az yemek yiyenlerini kestirmeniz ve ona göre konumunuzu belirlemeniz gerekiyor. Yoksa yan tarafta el sürülmemiş tepsilere dururken siz en az sizin kadar yiyenlerin olduğu masada bakınıp durursunuz.

İhsan Bulut Hoca ile aynı tepsinin başındayız. Karşımızda nispeten az yiyen, dolayısıyla önlerinde yemeği bitmemiş katılımcılar var. İhsan Hoca bir fıkra anlatıyor. Gezinlerin kullanımı için aktarıyorum:

“Nasreddin hoca bir cemiyette karısına kızmış, kovalamaya başlamış. Etraftan sormuşlar, hocam yakalasaydınız ne olacaktı? Hoca da şöyle kulağından tutup çevirecektim demiş.” Tabi kimse anlamıyor başta fıkrayı ya da neden burada anlatıldığını. Ama İhsan Hoca, uygulamalı olarak, yani tepsinin kenarından tutup tepsiyi çevirerek anlatınca iş ortaya çıkıyor. Bir anda tepsinin dolu tarafı bize doğru dönmüş oluyor.

Ali Meydan Hocanın köyüne – şimdinin beldesine gidiyoruz . Sebil.

Belediye başkanını ziyaret ediyoruz. Beldenin güzelliklerinden-sorunlarından konuşuyoruz. Daha çok meyve üretimi ve hayvancılık yapılmış.

Araca binerken yağmur çiseliyor, hava biraz serinliyor diye seviniyoruz. Yolda çay molası veriyoruz. Çocuklar koşturuyor. Birkaç dolu tanesi düşüyor. Önüme düşen bir tanesini fotoğraflıyoruz. Fındık büyüklüğünde. Hemen ardından yaklaşık 3-4 saat sürecek bir sağanak başlıyor. Bir süre bekledikten sonra şemsiyeler eşliğinde ıslanarak zorda olsa araca biniyor ve devam ediyoruz.

Yolda bir yerin fotoğraflanması için araç duruyor. Ama yağmur o kadar fazla ki kimse yerinden kalkmıyor. İhsan Bulut Hoca tespiti yapıyor. “ Sizi gidi kurak bölge coğrafyacıları sizi, yağmura çıkmaya korkuyorsunuz”

Devam ediyoruz. Yağmur bizi izliyor. Can sıkıntısından yeni yeni kavramlar üretiyoruz. Bir yamaçta toprak akmasını önlemek için çimento ile sıva yapılmış. Fay aynasını çağrıştırıyor. Her kafadan bir yorum, ters fay, düz fay, yanallı fay. Yamacın üzerinden bir kabak kollarını yamaçtan aşağı doğru uzatmış. İhsan Hoca sahte fayı değerlendiriyor: “Bu olsa olsa kabak atımlı fay olabilir”

Ayvagediği'ne geliyoruz. Buranın özelliklerinden biri merkeze yakın (yaklaşık 30 km) olması ki bu özelliği ile çok tercih edilen bir yayla, diğeri de yörenin et ihtiyacını karşılayan bir yayla olması. Çevreden ve merkezden et almaya gelenler fazla. Biz de yöreye özgü et ürünlerini tadıyoruz ve çadır gecesi için bunlardan satın alıyoruz.

Otele dönüş ve akşam Mersin şehir turu.

Katılımcılarımız sayıca az olduğundan araçtan inip binmede fazla sorun yaşanmıyor. 2009'un 40 kişilik grubundan sonra 10 – 15 kişi çok hızlı hareket yeteneği sağlıyor. Burada zamanlama konusunda bir noktaya dikkat çekmek istiyorum. Bu tür arazilerde zaman planlanırken genellikle turistik tur mantığı ile hareket ediliyor. Şu noktadan şu saatte hareket edersek varacağımız noktaya şu kadar km de şu kadar zamanda varırız. Bütün bunlar hesaplanarak giriş ve çıkış saatleri belirleniyor .Halbuki coğrafyacıların arazi çalışmalarında bu zamanlamaya pek uyulmuyor, uyulamıyor. Çünkü bizlerin gideceği yer diye bir şey yok, arazinin her yerinde her an durulması gerekebiliyor. Bir yamaçtaki tabakaların durumunu gözlemlmek için harcanacak dakikaları hiçbir tur programına yazamıyorsunuz. Nacizane bu konuda bir öneri, gidilecek yerleri sabah 08.00 de çıkıp saat 15.00 te bitirilecek gibi planlamak, sonra da gidilecek

noktaları zamana yaydırarak günü planlamak gerekiyor. Bu sefer de 5 günlük çalışmanın 7 güne 8 güne çıkması riski var ama fazla yer görmek değil planlanana tam olarak gerçekleştirmek daha önemli diye düşünüyorum.

6. Gün

Sabah hareket saati 08:00. Yukarıda söylediğim gibi, grubun sayısından dolayı hareketlerde sorun olmuyor, herkes zamanında hazır.

Biraz grubumuzdan söz edeyim.

“17 kişilik gezi ekibi; 3 coğrafya öğretim elemanı (1 profesör, 2 yardımcı doçent), 6 coğrafya öğretmeni, 1 coğrafya yüksek lisans öğrencisi ve yaşları 14 ile 61 arasında değişen 7 doğaseverden oluşmakta. İhsan Hoca Erzurum'u, Ali MEYDAN hoca ve birkaç doğasever Mersin'i, Derya Kaya hoca Bursa'yı, onların dışındaki katılanların tamamı İstanbul'u temsil ettiler. Bu arazi çalışmasına Kıbrıs'tan katılan 2 yıllık bir coğrafya öğretmeni hanım arkadaşımızın olması ve bir de kendisinin İngiltere'de Sunderland Üniversitesi Coğrafya Bölümünden mezun olması dikkatlerin tüm gezi boyunca Selen Hanım'ın üzerinde olmasına neden oldu. Tüm gezi boyunca tek sıkı not tutan kişi idi. Otelde yaptığımız gece dersinde ise, İngiltere'deki coğrafya öğretimi ve eğitim sistemini bizlere aktardı. Ekibimizle birlikte olan nişanlısı Ahmet ise, tırmanışlarıyla tam bir doğasever olduğunu bizlere gösterdi. 61 yaşındaki gezinin yaşça en büyüğü Birsan Hanım ise; Türk Coğrafya Kurumunun yurtdışı gezilerinin bir müdavimi idi. Memnuniyetini ve teşekkürlerini yol boyunca sürdürdü.”⁸

Programda küçük bir değişiklik var. Akkuyu Nükleer Santrali yerine gidilemiyor. Çünkü değil inşaat alanına gitmek, yaklaşmak bile yasaklanmış, askeri koruma var, deniliyor, Ali Meydan hoca tarafından.

Aradaki boşluğu iki gün önce iptal edilen Adamkayalar ile dolduruyoruz.

Silifke ve Adamkayalar. Kızkalesi'nden Silifke'nin Hüseyinler Köyü'ne giden asfalt yolun 5. kilometresinde batıya ayrılan iki kilometrelik taşlık yolun sonunda Şeytan Deresi vadisine varılıyor. Bu vadinin dik yamacında, kayaların yüzünde 9 niş içerisinde İ.S. II. yy'dan kalma 11 erkek, 4 kadın, iki çocuk ve bir dağ keçisi kabartması var. Bazı nişlerin alınlığında Roma kartalı kabartması görülüyor.

Zor bir iniş ama değişiyor. Önce karşımızda bir gömük menderes bütün azametiyle duruyor. Zor bir iniş oluyor, üstelik ayağımızda terliklerle. Gerçekten görülmesi gereken bir yer. Önünüzde II.yüzyıldan kalma kabartma figürler, arkanızda muhteşem bir vadi ve siz o vadinin bir yamacındasınız. İlk gün iptale neden olan uzun sürecek iniş-çıkış zamanının da yanlış bilgi olduğu ortaya çıkıyor. İnişe geçtik-

⁸ Bu bölüm http://www.tck.org.tr/news_index.php?news_id=147&action=read adresinde T. Ahmet Ertek tarafından yazılan “2011-Doğu Akdeniz Coğrafya Öğretmenleri Arazi Çalışması ve Doğa Eğitimi Gezisi” sonrası kamuoyunu, üyelerimizi ve katılımcıları bilgilendirme, teşekkür ve basın bildirisi başlıklı mesajından alınmıştır.

ten sonra yarım saat içinde fotoğraf çekimimiz bile bitmişti. Yaklaşık 15-20 dakikalık bir çıkışla, yani toplamda 1 saat içinde faaliyet bitiyor. Zor ama görülesi bir yer.

Tekrar düze iniyoruz. İstikamet Cennet – Cehennem obrukları, önce cehennem.

Cehennem obruğu yaklaşık 120 m derinliğinde ve 30 m çapında bir obruk. Sarp yamaçları nedeniyle çukura inilememekte⁹.

Obrukların etrafında çok güzel lapy fotoğrafları çekiyoruz. Belki de en ilginç, delikli lapyaların turistik gezi amacıyla kullanılan develerin bağlanmasıyla kullanılmasıydı.

Ardından Cennet obruğuna iniyoruz¹⁰. Tabelada 455 basamak yazıyor ama özellikle çıkışta basamakları çift saymak gerekiyor sıcakla birlikte. Üstelik dipteki mağaraya iniş basamakları aşırı nemden dolayı kayganlaşmış. Kucağında bebeğiyle, topuklu terlikleriyle gelenler var. İnsanların gelmesi güzel ama kendilerini ve etraftakileri tehlikeye atıyorlar.

Mağaranın içinde ışıklandırma da yok. Gerçi bu içeriden mağara ağzına bakıldığında, ters ışıktaki olağanüstü bir görünüm oluşmasını sağlıyor. Mağara çok kalabalık. 25 yıl önce gittiğimizde obruğun etrafı tahta korkuluklarla eğreti bir şekilde çevriliydi. Tesisler yapılmış, hizmet getirilmiş.

Yeri gelmişken bu tür tesislerin işletilmesi ile ilgili bir şeyler söylemek istiyorum.

Bu işletmelerin, ki sanırım hepsi Kültür ve Turizm Bakanlığı denetimindedir, uyguladıkları fiyat politikalarıyla ciddi anlamda haksız kazanç elde ettikleri görülmektedir. Bu tür yerlerde, özellikle yaz aylarında en önemli ihtiyaç su ve

⁹ Ağız çapı 30 metre, en derin noktası ise 120 metre civarındadır. Son derece sarp olan bu çukura inilememektedir. Antik dönemin çok tanrılı Yunan kültürünün ürünü olan ünlü bir hikayenin bu mekanda geçtiği rivayet edilir:

Mitolojiye göre yüz başlı, alev püskürten dev ejderha olan Typhon, zaman zaman tanrılar tanrısı Zeus ile savaşmaktadır. Bu çarpışmalardan birinde Zeus'u yenilgiye uğratmış ve tanrıyı Korykos' ta, daha sonra Cehennem ismi verilmiş olan bu mağaraya kapatmıştır. Tanrılar dünyasının bir diğer önemli ismi olan Hermes, Pan ile birlikte Zeus'u bu mağaradan kurtarmış ve bu kez Zeus Typhon'un peşine düşmüştür. Typhon'u gördüğünde, Etna dağına dev ejderhanın üzerine fırlatarak, onu yerin derinliklerine hapsedmiştir. Antik dönemin en korkulan volkanı olan ve günümüzde de aktif bir yanardağ olan Sicilya adasındaki Etna dağına hikâyesi de bu mitoloji ile bağlantılıdır. Belki bu hikâyeye dayanarak, belki de ürkütücü derinliğinden ötürü, bu obruğa Cehennem adı verilmiştir. (<http://www.muze.gov.tr/cennetcehennem>)

¹⁰ Ağız genişliği bazı noktalarda 200 metre civarında olan Cennet çukurunun en derin noktası yaklaşık 70 metredir. Cennet olarak adlandırılmış olan çukura 455 basamakla inilebilmektedir. Obruktaki bu merdivenler yer yer yenilenmiştir. Obrukta M.S. 5. ya da 6. yüzyılda yapılmış olduğu düşünülen bir şapel bulunmakta ve şapelin giriş kapısı üzerindeki yazıtta Paulus adında dindar bir şahıs tarafından Meryem Ana adına yaptırılmış olduğu yazmaktadır. Kubbenin içi Hz.İsa ve havarilerin betimlenmiş olduğu fresklerle süslenmiştir. Obruğun dibinde ise küçük bir akarsu bulunmakta ve uzun bir mesafeyi yerin altından katederek Narlıkuyu'dan denize karışmaktadır (<http://www.muze.gov.tr/cennetcehennem>).

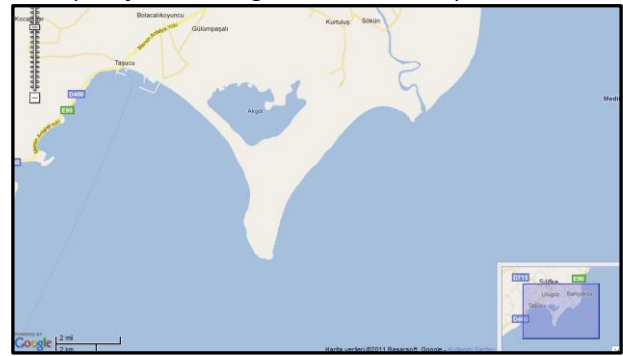
kapalı su fiyatları olağanüstü denebilecek şekilde pahalı. Aşağıda 40-50 kuruş olan kapalı sular buralarda üç-dört katı fiyatla 1-2 liraya satılabilmekte. Diğer ürünlerin fiyatlarını sormaya bile çekiniyoruz.

Oldukça yorucu bir etap. Dinlenmek için yakınlardaki bir kahvaltılık bahçesine oturuyoruz. Kahvaltılık bahçesi diyorum, çünkü açık havada ve 10-15 çeşit kahvaltılık malzeme ile uzun kahvaltılık yapabiliyorsunuz.

Kendimize geliyoruz. Çünkü sırada Astım mağarası var. 80'e yakın basamakla bir kuyuya iniyorsunuz.

Sarkıt,dikit ve sütunlar harika. Sıcaklık 18-20°C'lere düşmüş durumda. Üşüyemeden çıkıyoruz.

Aşağıya iniyoruz. Karşımızda Göksu Deltası. Deltada bir tarafta pirinç tarlaları diğer tarafta tuzlu topraklar.

Şekil 1. Göksu deltası

Akgöl lagününü gözlemliyoruz. Lagünün ağzında kurulmuş dalyana girebilmek için zor izin alıyoruz. Malum balık avlanacak. Ancak balıkçılar İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğretim üyelerinden Orhan Gürbüz hocanın köylüleri çıkıyor, karşılıklı selamlaşmalardan sonra giriyoruz. Kıyı oku üzerinde ilerliyoruz. Lagünün ağzında bir karaltı var kıyıda. Devasa bir *Caretta caretta*. Neredeyse 1 m çapında. Korkuyor ve suya dalıyor. Lagünün ağzında birkaç tanesi dolaşıyor. Sanırım balık kovalıyorlar. Kaçanlar dalyana kaçamayan Carettaya.

7. Gün

Sabah erken kalkıyoruz. 06.00 da teker dönüyor. Kahvaltılık bile yolda kumanya. Erken bir saatte Silifke Kalesi. Kaleden Göksu Deltasını izliyoruz. 2009'u yad ediyoruz yine. Bir gün önce kumulları üzerinde yürüdüğümüz deltayı yaklaşık 180 – 200 m yüksekten izliyoruz.

Sırada önce Alahan Manastırı var¹¹. Arkasından Mut Yerköprü şelalesine geçiyoruz. Güney Anadolu'da yer alan 8-9 Yerköprüden 2 tanesini göreceğiz bu çalışmada. Bunlardan bir tanesi Mut Yerköprü. Fotoğraflar çekiyoruz. Doğa harikası bir yer. Zaten tabiat anıtı olarak tescillenmiş. Önce Göksu derin vadisini kazıyor. Vadisinin iki kenarındaki karstik kaynaklar onun yolunu tıkamaya çalışıyor ve birleşip 30 m yüksekliğinde 500 m uzunluğunda bir traverten blok oluşturuyorlar. Göksu Nehri buna çok kızıyor ve başlıyor travertenin alttan delmeye ve travertenin içinden 500 m uzunluğunda bir tünel oluşturuyor. Vay! Sen beni nasıl delersin diyen traverten ise; üstten şelale şeklinde çevre sularını Göksu'ya akıtıyor. Kısacası DOĞA HARİKASINDA KARŞILIKLI BİR İNATLAŞMA. Görüntü halen 0-0 berabere. Önce şelaleyi fotoğraflıyoruz.

Daha sonra şelaleyi oluşturan suların geldiği kaynağa gidiyoruz.

Ekibin bir kısmı Göksu'nun yerköprüyü oluşturduğu giriş kısmına gidiyor. Üstten fotoğraflıyorlar.

İlisu şelalesini pas geçiyoruz. Çünkü ertesi gün Hadim Yerköprüye de gidilecek.

Ermenek'e doğru gidiyoruz. Yaklaşık 10 km. kala Zeyve köyüne geçiyoruz. Zeyve köyü Yayla pazarı alanında konaklıyoruz. Yayla pazarı dağılmış, pazarcılar malzemelerini topluyorlar. Zeyve köyü merkezi bir noktada ve çevre köylerden gelenler oldukça fazla.

Göksu'nun kollarından Zeyve Çayı'nın doğduğu bir yer ve iki-üç asırlık çınarlardan oluşan bir ormanlık alan var. Kır lokantaları ve eğlence yerleri olan piknik sahası. Bir kır lokantasının bahçesine çadırlarımızı kuruyoruz.

Akşam yemeğinde Ayvagediği'nden aldığımız sucuklarla Kaptan Sedat'ın bahçesinden gelen patlıcanları fırınıyoruz. Emekli polis memuru olan kır lokantasının sahibi de bizleri ağırlamak için elinden geleni yapıyor. Mersin üniversitesinde okuyan kızı da koşturuyor. Nefis bir akşam yemeği.

Sonra ikinci gece dersi için açıklık bir alana geliyoruz. Herkes merak içinde. Mehmet hoca bir sürprizi olduğunu söylüyor. Rüzgâr yönü, çevredeki ağaçlar hesaplanarak açık

bir alana gidiyoruz. Burada Çin Feneri uçuracağız. Kâğıt kaplı balonun içerisinde yakılan küçük bir mumun ısıyla dolduktan sonra havaya yükselen fenerler, çevreye zararı olmayan ve doğada çözülebilen karbon kâğıttan üretilmiş. Herhangi bir yangın tehlikesi de olmayan fenerleri yakıp gökyüzüne bırakıyoruz. İzlendiğinde sık sık UFO alarmı verilmesine yol açan fenerleri Zeyve köyünden UFO'lar geldi diye izlemiş olduklarını sanıyoruz. Hatta köy bekçisi gelip bir kontrol etti ne yapıyorsunuz diye.

Etkinlikten sonra akşam sohbeti başlıyor. Sona gelmiş olmanın üzüntüsü ile yorgunluk bir arada. Gece geç saate kadar çevredeki eğlence yerlerinden müzik sesi geliyor. Güvenli bir yer ama ben çimlerin üzerinde ve daha sessiz bir yeri tercih ederdim. Uykusu gelen çadırına gidiyor. Benim çadırda Nihat ve İsmail hocalar var. İçerisi sıcak ve ben minibüste yatmayı yeğliyorum.

8. Gün

Sabah erkenden uyanıyoruz. Çünkü hemen yanibaşımızdan güçlü bir sesle akan Zeyve çayı ile kuş sesleri uyanmamız gerektiğini söylüyor. Kimse uyanmadan kaynağa yakın alanda fotoğraf çekiyorum.

Sabah kahvaltısı harika. Tesis sahipleri yöresel lezzetleri sıralıyor: Peynirler, reçeller, otlar, köy yumurtaları.

Ama yolculuk devam etmeli. Üstelik artık son gün. Bağlantılı hareket edeceğimiz için bir sonraki otobüse yetişme telaşı da var ve gezilecek yer çok.

Ermenek'te küçük bir şehir turu. İsmi daha önceden bildiğim Ahmet Keleşoğlu tarafından yaptırılmış külliye fotoğrafı çekiyorum.

Ermenek'te yapılan çok ünlü bir helva tadıyoruz. Pekmezli helva. Şeker yerine pekmez kullanılmış. Tadı yabancı değil. Çünkü yaşadığım yerde, Malkara'da bulama adıyla yapılan bir tatlıya çok benziyor. Kullanılan malzemeler aynı. Üzüm pekmezi, kalsiyum karbonatlı pekmez toprağı ile kestirildikten sonra çöğen ve tahin karıştırılarak yapılıyor. (<http://www.toroshelva.com/#/turkce/toros-helva/>)

Tarihi Ermenek evlerini fotoğraflıyoruz. Ermenek'te zaman zaman kaya düşmesi yaşandığını öğreniyoruz.

Ermenek helvasının verdiği enerjiyle yola devam ediyoruz.

Hedef Başyayla peribacaları. Yolda, 1800-2000 m.lerde Toroslar'ın yükseliminin kanıtlarından Miosen deniz fosilleri topluyoruz.

Yine aynı bölgede bozkır bitkileri fotoğraflıyoruz. Karşı yamaçlarda orman üst sınırı gözleniyor ve fotoğraflanıyor.

Hadim'e geliyoruz. Küçük bir karışıklıktan sonra Hadim Yerköprü (Göksu) şelalelerinin yolunu buluyoruz. Burada Hadim belediyesine küçük bir eleştiride bulunmak istiyorum. Yerköprü şelaleleri gerçekten doğa anıtı olmaya aday bir yer. Ancak ne ilçe içinde ne de yolda şelalelerin yerini gösteren hiçbir işaret yok. Sadece iyice yaklaşıncaya bahçeler içinde bir tabela yer alıyor. Hadim yerköprü'nün de oluşu-

¹¹ Evliya Çelebi'nin "Ustasının elinden yeni çıkmış gibi duruyor" diye anlattığı Alahan Manastırı Karaman karayolu üzerinde, Mut'un 20 km kuzeyinde, orman ürünleri deposunun yanından sağa sapılan ve 4-5 km içeride Geçimli (Malya) köyü civarındadır. 1000-1200 m. yükseklikte ve Göksu Vadisine bakan dik bir yamaca oturtulmuştur. Hristiyanlığın Kapadokya ve Likonya (Konya)'da yayılması sırasında bu yeni dini kabul edenlerin takibe uğraması, inanmayanlar tarafından öldürülme korkusu, Hz. İsa'ya inananları dağlık bölgelerdeki mağara kaya oyuklarında ibadete zorlamıştır. İsa'nın havarilerinden St. Paul ve yine Tarsus'ta yaşamış Hristiyan öncülerinden Barnabas 441 yılında Hristiyanlığı yaymak için Konya-Kapadokya ve Antalya-Antakya'ya kadar maceralı yolculuklar yapmıştır. İşte bu iki Hristiyan Aziz'in gezileri sırasında konakladıkları her yerde anılarına mabetler yapılmıştır. Alahan Manastırı bunlardan biridir. 440-442 yıllarında yapılmış olduğu tahmin edilen Alahan Manastır Külliyesi, Batı Kilisesi, Manastır, Doğu Kilisesi, kayalara oyulmuş keşiş odacıkları ve çevredeki mezarlardan oluşmaktadır. Kilise binaları, Ayasofya Müzesi ile ortak mimari özellikleri taşımaktadır. (<http://www.mersin.web.tr/mut1.htm>)

mu da diğeri, Mut Yerköprü gibi aynı ve neredeyse aynı boyutlarda.

Ahmet hoca, Göksu Nehri yerlikaya taraçalarını özellikle işaret ediyordu, fotoğrafladık.

Hadimden ayrılıyor. Tek konuşulan, Türkiye'deki yerköprüleri kapsayan özel bir tur düzenlenmesi.

Beklenenden daha erken Konya'ya giriyoruz. Gidilecek yerler için biletler alınıyor ve yolu Konya'dan geçen arazi çalışmalarının klasikleri arasına giren Meram'daki Havzan Etli Ekmek Lokantasında 1,5 metrelik etli ekmeklerimizi yiyoruz.

Sonrası ayrılık. Gruptan bazıları karayoluyla bazıları hava yoluyla İstanbul'a geçiyor. Kaptan Sedat Sırrı ve Cezmi Çom hoca minibüsle Mersin'e geçiyor. Ben İzmir üzerinden Mal-kara'ya.

Ne kadar yol yapmışız diye baktığımızda 3200 km. arazide, üstüne İstanbul - Antakya 1130 km. , Konya – İstanbul 660 km. ile toplamda 5000 km. nin üzerine çıkan bir yol ve 10 günü bulan bir zaman.

Ayrılırken yeni bir arazinin sözü de veriliyor. Karadeniz.

Neler yaşadık diye düşünüyorsunuz gözlerinizi kapadığınızda yada ne kaldı bu 8 günden diye. Tek bir nokta ve tek bir tad değil tabi ki.

Çok detaylı bir kıyı, karst jeomorfolojisi, akarsu topoğrafyası, volkan, göl, kurak – yarıkurak bölgeler topoğrafyalarını kapsadı bu çalışma.

Asi, Ceyhan, Seyhan, Tarsus çayı, Limonlu (Lamas) Çayı, Göksu ve kolları geçildi.

Deltalar, Lagünler, Paradeniz lagününün Akdeniz ağzında *Caretta caretta*.

Fay aynaları, yaylalar, orman, maki, ot formasyonu. Keçiler, büyükbaşlar, küçükbaşlar. Kızılçamlar, karaçamlar, Toros göknarları, zeytinler, çayırlar.

Fosiller, canlılar, kaplumbağalar, balıklar – bazıları dal-yanda bazıları Alahan'da kabartmalarda –

Yerköprüler, Volkan konileri, leçe, kireçtaşları, dolomitler, marnlar, kumtaşları, ofiyolitler, bazaltlar.

Beşeri coğrafyanın pek çok unsuru, pamuk, yer fıstığı, mısır, bağlar, portakal, limon, mandalina ve turunç, muz, çeltik, Antep fıstığı, fasulye, domates...

Şehirler, Antakya, Samandağ, İskenderun, Yumurtalık, Adana, Tarsus, Mersin, Silifke, Mut, Ermenek, Hadim, Konya

Sonra mutfak coğrafyası... nohutlu .....? ile başlayan yolculuğumuz Konya Havzan etli ekmekle sona erdi. Arada-kiler mi?

Antakya tepsi kebabı ve lahmacunu, közde künefe, Çamlıyayla'da keçi tavası, Ayvagediği'nin sucuğu, Fatma hocanın kömbe ve sıkmaları.

Arazi olmak için her zaman varım diyorsanız nice arazi çalışmalarında buluşmak umuduyla.